

HOTĂRÂREA CURȚII

14 februarie 1990*

Republica Franceză împotriva Comisiei Comunităților Europene

„Ajutoare acordate de stat - Notificare prealabilă - Aporturi de capital, furnizarea de împrumuturi cu dobândă preferențială și reducerea contribuțiilor sociale”

Cauza C-301/87

În cauza C-301/87,

Republica Franceză, reprezentată de domnul Régis de Gouttes, director adjunct al Direcției Juridice a Ministerului Afacerilor Externe, de doamna Edwige Belliard, sub-director în aceeași direcție, în calitate de agenți, și de doamna Catherine Colonna, în calitate de agent supleant, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Franței, 9, boulevard du Prince-Henri,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată inițial de domnul Jacques H. J. Bourgeois, consilier juridic principal, apoi de domnul Antonino Abate, consilier juridic principal, și de domnul Thomas F. Cusak, consilier juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul domnului Georgios Kremlis, membru al serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

susținută de

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat de doamna S. J. Hay, în calitate de agent, precum și de domnul Richard Plender, QC, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Regatului Unit, 14, boulevard Roosevelt,

intervenient,

având ca obiect anularea Deciziei 87/585/CEE a Comisiei din 15 iulie 1987 privind ajutoarele acordate de guvernul francez unui producător de textile, îmbrăcăminte și produse pe bază de hârtie, Boussac Saint Frères (JO L 352, p. 42),

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler, președinți de cameră, T. Koopmans, G. F. Mancini, F. Grévisse și M. Díez de Velasco, judecători,

* Limba de procedură: franceza.

avocat general: domnul F. G. Jacobs,
grefier: domnul J.-G. Giraud,

având în vedere raportul de ședință și în urma procedurii orale din 8 iunie 1989,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 4 octombrie 1989,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea depusă la grefa Curții la 4 octombrie 1987, Republica Franceză a solicitat, în temeiul articolului 173 primul paragraf din Tratatul CEE, anularea Deciziei 87/585/CEE a Comisiei din 15 iulie 1987 privind ajutoarele acordate de guvernul francez unui producător de textile, îmbrăcăminte și produse pe bază de hârtie, Boussac Saint Frères (JO L 352, p. 42).

2 Din dosar reiese că în perioada iunie 1982 - august 1984 autoritățile franceze au acordat contribuții financiare unui producător de textile, îmbrăcăminte și produse pe bază de hârtie, și anume Compagnie Boussac Saint Frères (denumit în continuare „CBSF”). Acest sprijin financiar a luat forma unei participații la capital aprobată de Institut de développement industriel (denumit în continuare „IDF”), ulterior transferată către Société de participation et de restructuration industrielle (denumită în continuare „Sopari”), care a făcut, de asemenea, noi aporturi de capital către Compagnie Boussac Saint Frères, împrumuturi cu dobândă preferențială și reduceri ale contribuțiilor sociale în temeiul regimurilor de ajutoare pentru industria textilă și de îmbrăcăminte.

3 În urma cererilor repetate ale Comisiei, guvernul francez a informat-o pe aceasta, prin telexul din 22 martie 1984 și prin scrisoarea din 23 august 1984, cu privire la un sprijin financiar acordat CBSF. În urma unei prime examinări, Comisia a constatat că ajutoarele acordate nu îi fuseseră notificate în prealabil în stadiu de proiect și, prin urmare, le-a considerat ilegale. De asemenea, Comisia a considerat că toate aceste ajutoare ar fi incompatibile cu piața comună în sensul articolului 92 alineatul (1) din Tratatul CEE și nu ar îndeplini condițiile necesare pentru a beneficia de una dintre derogările menționate la alineatul (3) al aceluiași articol.

4 Prin scrisoarea din 3 decembrie 1984, Comisia a inițiat procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) primul paragraf din Tratatul CEE și a somat guvernul francez să își prezinte observațiile.

5 Guvernul francez și-a prezentat observațiile prin scrisorile din 4 februarie, 4 iunie și 11 octombrie 1985, din 5 februarie, 19 iunie și 21 iulie 1986, din 27 martie și 21 mai 1987, precum și în cursul celor trei reuniuni organizate cu reprezentanții Comisiei la 18 octombrie 1985, precum și la 14 mai și la 4 iulie 1986.

6 La 15 iulie 1987, Comisia a adoptat Decizia 87/585, care face obiectul prezentei acțiuni. Decizia constată următoarele: contribuțiile financiare acordate constituie ajutoare incompatibile cu piața comună în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat; ajutoarele respective sunt ilegale deoarece au fost acordate cu încălcarea dispozițiilor articolului 93 alineatul (3) din tratat și nu pot fi considerate compatibile cu piața comună în temeiul articolului 92 alineatul (3) din tratat. În conformitate cu articolul 2 din decizie, o parte din ajutoare va trebui să fie recuperată, guvernul francez fiind obligat să informeze Comisia cu privire la măsurile luate în acest sens. În considerentele deciziei sale, Comisia menționează,

de asemenea, că alte patru state membre, șase federații și o întreprindere individuală au prezentat observații în cadrul procedurii care a condus la decizia respectivă.

7 Pentru o prezentare mai detaliată a istoricului cauzei, a motivelor și argumentelor părților, precum și a procedurii, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar sunt reluate în continuare numai în măsura necesară pentru raționamentul Curții.

8 Motivele invocate de guvernul francez în sprijinul acțiunii sale sunt întemeiate pe încălcarea normelor procedurale prevăzute la articolul 93 din tratat, pe motivarea insuficientă a deciziei atacate, pe aplicarea eronată a articolului 92 din tratat și pe încălcarea principiului general al proporționalității.

A – Cu privire la efectele lipsei notificării

9 Este necesar să se examineze în prealabil o problemă ridicată de Comisie. Aceasta consideră că, deoarece Curtea a recunoscut efectul direct al dispozițiilor clare, obligatorii și de ordine publică ale articolului 93 alineatul (3) ultima teză din tratat, nerespectarea acestor dispoziții ar determina de la sine ilegalitatea ajutoarelor. Această ilegalitate ar face ca orice examinare pe fond să fie superfluă și ar împuternici Comisia să ordone recuperarea ajutorului. Comisia deduce astfel că, de fapt, Curtea nu trebuie să ia în considerare obiecțiile formulate de guvernul francez împotriva acelei părți din decizia atacată în care Comisia constată că ajutoarele în cauză sunt incompatibile cu articolul 92 din tratat.

10 Guvernul francez afirmă că eventuala nerespectare a normelor procedurale ale articolului 93 alineatul (3) din tratat nu este suficientă pentru a conferi un caracter de nelegalitate intervențiilor financiare și pentru a justifica în sine recuperarea ajutoarelor. În orice caz, Comisia ar trebui să efectueze o examinare referitoare la fondul ajutoarelor în litigiu.

11 Este necesar să se constate că fiecare dintre aceste două teze este de natură să creeze dificultăți mari în practică. Pe de o parte, argumentul Comisiei ar conduce la recunoașterea faptului că unele ajutoare compatibile cu piața comună pot să fie interzise pe motiv de nereguli de formă. Pe de altă parte, nu poate fi acceptată teza guvernului francez potrivit căreia, în raport cu un ajutor instituit sau modificat de un stat membru cu încălcarea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (3) din tratat, Comisia ar dispune numai de aceleași drepturi și obligații precum cele de care dispune atunci când este vorba despre un ajutor notificat corespunzător în etapa de proiect. Astfel, o asemenea interpretare ar conduce la încurajarea nerespectării de către statul membru respectiv a alineatului (3) al articolului 93 și l-ar lipsi pe acesta de efectul său util.

12 Având în vedere acest argument, trebuie să se examineze această problemă pe baza unei analize a atribuțiilor și responsabilităților corespunzătoare ale Comisiei și statelor membre în cazul instituirii sau modificării ajutoarelor.

13 Trebuie constatat, în primul rând, că dispozițiile articolelor 92, 93 și 94, care fac parte din secțiunea a treia din tratat intitulată „Ajutoarele acordate de state”, prevăd mecanisme care implică faptul că, pe baza elementelor de care dispune, Comisia este în măsură să stabilească dacă intervențiile financiare criticate constituie ajutoare în sensul articolelor respective.

14 În continuare, trebuie să constate că, până în prezent, Consiliul nu a adoptat, în temeiul articolului 94 din tratat, un regulament de punere în aplicare a articolelor 92 și 93 din tratat.

15 În plus, trebuie să se amintească jurisprudența Curții. În Hotărârea din 22 martie 1977, Steinike & Weinlig (78/76, Rec., p. 595), Curtea a stabilit că interdicția prevăzută la articolul 92 alineatul (1) din tratat nu este nici absolută, nici necondiționată, întrucât alineatul (3) al aceluiași articol acordă Comisiei o putere largă de apreciere în vederea admiterii ajutoarelor, prin derogare de la interdicția generală prevăzută la alineatul (1). Aprecierea, în aceste cazuri, a compatibilității sau a incompatibilității unui ajutor de stat cu piața comună ridică probleme care implică luarea în considerare și aprecierea faptelor și a unor împrejurări economice complexe care se pot modifica rapid.

16 Din acest motiv, la articolul 93, tratatul a prevăzut o procedură specială prin care se organizează verificarea permanentă și controlul ajutoarelor de către Comisie. În ceea ce privește ajutoarele noi pe care statele membre ar avea intenția să le instituie, este stabilită o procedură prealabilă fără de care niciun ajutor nu poate fi considerat legal instituit. Tratatul, care prevede la articolul 93 verificarea permanentă și controlul ajutoarelor de către Comisie, stabilește că identificarea unei eventuale incompatibilități a unui ajutor cu piața comună este rezultatul, sub controlul Curții, al unei proceduri adecvate a cărei punere în aplicare ține de responsabilitatea Comisiei.

17 În jurisprudența specifică (a se vedea Hotărârea din 9 octombrie 1984, Heineken, 91/83 și 127/83, Rec., p. 3435), Curtea a considerat că obiectul primei teze a articolului 93 alineatul (3) din tratat este de a asigura Comisiei ocazia de a își exercita, în timp util și în interesul general al Comunităților, controlul asupra oricărui proiect de instituire sau de modificare a unor ajutoare. Ultima teză a articolului 93 alineatul (3) din tratat se referă la salvagardarea mecanismului de monitorizare instituit prin acest articol, care, în schimb, este esențial pentru a proteja funcționarea corespunzătoare a pieței comune. Interdicția de punere în aplicare prevăzută la articolul citat urmărește să garanteze că efectele unui regim de ajutoare nu se produc înainte de examinarea detaliată a proiectului într-un termen rezonabil și, după caz, înainte ca aceasta să poată iniția procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2).

18 Sistemul examinat anterior necesită, pentru a fi eficient, ca măsurile să poată fi luate pentru a contracara orice încălcare a dispozițiilor articolului 93 alineatul (3) din tratat și ca aceste măsuri să poată, pentru protejarea intereselor legitime ale statelor membre, să facă obiectul unei acțiuni. Având în vedere acest sistem, nu se poate ignora necesitatea de a institui măsuri protectoare atunci când practicile unor state membre în materie de ajutoare au ca efect anularea valorii regimului instituit prin articolele 92 și 93 din tratat.

19 Prin urmare, atunci când constată că un ajutor a fost instituit sau modificat fără să fi fost notificat, dar după ce a oferit statului membru respectiv posibilitatea de a-și prezenta observațiile în această privință, Comisia are competența de a ordona acestuia, prin decizie provizorie, în așteptarea rezultatului examinării ajutorului, să suspende de îndată acordarea ajutorului și să prezinte Comisiei, în termenul stabilit de aceasta, toate documentele, informațiile și datele necesare pentru a examina compatibilitatea ajutorului cu piața comună.

20 Comisia are aceeași competență de a interveni în cazul în care ajutorul a fost notificat Comisiei, dar statul membru în cauză, fără a aștepta încheierea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatele (2) și (3) din tratat, procedează la punerea în aplicare a ajutorului respectiv, contrar interdicției prevăzute la alineatul (3) al articolului citat anterior.

21 În cazul în care statul membru se conformează în totalitate ordinului Comisiei, aceasta are obligația de a examina compatibilitatea ajutorului cu piața comună, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 93 alineatele (2) și (3) din tratat.

22 În cazul în care statul membru omite, în pofida ordinului Comisiei, să prezinte informațiile solicitate, aceasta are competența de a opri procedura și de a adopta decizia de constatare a compatibilității sau incompatibilității ajutorului cu piața comună în baza elementelor de care dispune. Dacă este necesar, această decizie poate solicita recuperarea valorii ajutorului acordat deja.

23 Este necesar să se admită că, în cazul în care statul membru omite să suspende acordarea ajutorului, Comisia are competența, în cursul procedurii de examinare pe fond, de a sesiza direct Curtea pentru constatarea acestei încălcări a tratatului. O asemenea sesizare este justificată, având în vedere urgența, deoarece a fost adoptată o decizie de intervenție după ce i s-a acordat statului membru respectiv posibilitatea de a-și prezenta observațiile, prin urmare după încheierea unei proceduri precontencioase contradictorii în conformitate cu calea de atac prevăzută la articolul 93 alineatul (2) al doilea paragraf din tratat. Această cale de atac nu este decât o variantă a acțiunii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, adaptată în mod specific la problemele deosebite create de ajutoarele de stat în ceea ce privește concurența pe piața comună.

24 Se știe că, în cazul de față, Comisia a procedat, chiar dacă în subsidiar, la examinarea compatibilității ajutorului cu piața comună. Prin urmare, această examinare poate face obiectul prezentului litigiu.

B - Cu privire la încălcarea normelor procedurale

25 În cadrul acestui capăt de cerere, guvernul francez afirmă că, în primul rând, Comisia a adus atingere principiului general al securității juridice prin faptul că nu a acționat într-un termen rezonabil, ținând seama de informațiile detaliate notificate în timp util de autoritățile franceze Comisiei. În plus, guvernul consideră că, în cazul de față, a fost încălcat dreptul la apărare, deoarece Comisia nu i-a comunicat acestuia observațiile terților interesați, primite în temeiul articolului 93 alineatul (2) din tratat.

26 Cu privire la prima obiecție, trebuie să se constate că, potrivit dosarului, autoritățile franceze au prezentat primele informații, solicitate în mai multe rânduri de Comisie, după ce fusese deja acordată cea mai mare parte a ajutoarelor în cauză. Prin urmare, este evident că autoritățile nu au informat Comisia în timp util, în sensul articolului 93 alineatul (3) din tratat, pentru a-și prezenta observațiile cu privire la proiectele de ajutoare pentru CBSF. Pe de altă parte, informațiile furnizate de guvernul francez Comisiei în martie 1984 erau incomplete. Astfel, abia la 23 august 1984, guvernul francez a confirmat în mod lacunar participarea IDI, ulterior Sopari, la capitalul CBSF.

27 Având în vedere aceste împrejurări, Comisia a putut să acorde un termen rezonabil de gândire și de investigație de trei luni cu începere de la 23 august 1984 înainte de emiterea ordinului de punere în întârziere din 3 decembrie 1984. De asemenea, trebuie să se constate că o parte din informațiile transmise Comisiei au fost corectate și completate în mai multe rânduri de guvernul francez. Abia prin scrisorile din 27 martie și 21 mai 1987, guvernul francez a prezentat Comisiei precizările necesare și i-a transmis informațiile finale în baza cărora aceasta a putut adopta Decizia din 15 iulie 1987.

28 Cu toate că este adevărat că s-au scurs termene destul de lungi între prima scrisoare a guvernului francez din 22 martie 1984 și ordinul de punere în întârziere din 3 decembrie 1984, și, respectiv, între acest ordin și decizia din 15 iulie 1987, este la fel de adevărat că abia de la 21 mai 1987 Comisia a dispus de toate elementele necesare pentru examinarea compatibilității ajutoarelor cu piața comună. În aceste împrejurări, este necesar să se constate

că, de fapt, prin acțiunea sa, Comisia nu a adus atingere principiului general al securității juridice.

29 În ceea ce privește a doua obiecție, întemeiată pe încălcarea dreptului la apărare, trebuie subliniat că, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții (a se vedea Hotărârea din 10 iulie 1986, Regatul Belgiei/Comisia, 234/84, Rec., p. 2263, și Hotărârea 40/85, Rec., p. 2321, precum și Hotărârea din 11 noiembrie 1987, Republica Franceză/Comisia, 259/85, Rec., p. 4393), respectarea dreptului la apărare în orice procedură care este introdusă împotriva unei persoane și care poate conduce la un act care afectează negativ persoana respectivă este un principiu fundamental de drept comunitar care trebuie garantat chiar și în absența unor norme specifice.

30 În hotărârile citate anterior, Curtea a recunoscut că acest principiu presupune ca statul membru în cauză să aibă posibilitatea de a-și prezenta în timp util punctul de vedere privind observațiile care sunt prezentate de părțile terțe interesate în conformitate cu articolul 93 alineatul (2) din tratat și pe care Comisia intenționează să își întemeieze decizia. Curtea a precizat că, în măsura în care statul membru nu a avut posibilitatea de a-și prezenta punctul de vedere cu privire la observațiile respective, Comisia nu poate să le includă în decizia adoptată împotriva statului respectiv.

31 Pentru ca o asemenea încălcare a dreptului la apărare să atragă după sine anularea deciziei, este necesar să se demonstreze că, în absența acestei nereguli, procedura ar fi putut conduce la un rezultat diferit. În acest sens, este necesar să se constate că observațiile respective, prezentate în fața Curții la cererea acesteia, nu conțin nicio informație suplimentară față de cele de care Comisia dispunea deja și pe care guvernul francez le cunoștea. În aceste condiții, faptul că guvernul francez nu a avut posibilitatea de a-și prezenta opinia privind observațiile respective nu a fost de natură să influențeze rezultatul procedurii administrative. Prin urmare, și această obiecție trebuie să fie respinsă.

C - Cu privire la motivarea deciziei

32 Guvernul francez susține că motivarea deciziei atacate este insuficientă, pe de o parte, prin faptul că nu conține nicio apreciere a efectului real al ajutoarelor acordate deja asupra concurenței și asupra comerțului dintre statele membre și, pe de altă parte, prin faptul că pare să fie contradictorie în raport cu închiderea unităților de producție. De asemenea, guvernul francez critică motivarea deciziei susținând că aceasta este întemeiată pe o apreciere incorectă a cotei de piață deținute de CBSF și a fluxurilor comerciale dintre statele membre. Această ultimă obiecție privește, în fond, și compatibilitatea contribuțiilor financiare cu piața comună și, în consecință, va fi examinată concomitent cu motivul întemeiat pe încălcarea articolului 92.

33 Prima obiecție trebuie să fie respinsă. Astfel, în cazul în care Comisia ar trebui să demonstreze în decizie efectul real al ajutoarelor acordate deja, s-ar ajunge la favorizarea statelor membre care acordă ajutoare încălcând obligația de notificare prevăzută la articolul 93 alineatul (3) din tratat în detrimentul statelor care notifică ajutoarele în stadiu de proiect. Prin urmare, nu era necesar ca motivarea deciziei atacate să includă o apreciere actualizată a efectelor ajutoarelor instituite, dar care nu au fost notificate în stadiu de proiect.

34 Cu privire la a doua obiecție, guvernul francez susține că decizia atacată este contradictorie în măsura în care ține seama de reducerea capacității ca urmare a închiderii unităților de producție care fuseseră transferate anterior altor producători, dar nu ține seama de reducerea capacității care are loc în cadrul CBSF.

35 În acest sens, este necesar să se constate că decizia include, în considerente, o analiză detaliată a reducerii capacităților. Astfel, Comisia subliniază, în primul rând, că, în sectorul textilelor și îmbrăcămintei, producția CBSF a fost foarte eterogenă și diversificată și că modificarea propriei capacități indică doar aproximativ o tendință generală. Comisia adaugă, în continuare, că în unele subsectoare ale textilelor, precum țesăturile de in și de bumbac, care au o importanță majoră pentru CBSF, cererea a scăzut considerabil, astfel încât în toată Comunitatea întreprinderile au fost obligate să se adapteze la această situație nouă. Comisia consideră că unele reduceri sunt rezultatul casării unor echipamente vechi datând de dinainte de Primul Război Mondial. Comisia subliniază că este necesar să se raporteze datele privind reducerea capacităților la cifra de afaceri reală a societății (la prețurile constante din 1982) și că, în acest caz, reducerea efectivă pare mult mai redusă. Concluzia Comisiei este că, având în vedere faptul că 27 de unități de producție au fost transferate altor producători care, parțial, continuă să producă textile, este imposibil să se pretindă o reducere internă reală a producției. Comisia subliniază, în ultimul rând, că, la scurt timp după transfer, a fost necesar ca 13 dintre aceste unități de producție să fie închise și să se sisteze definitiv producția de textile.

36 Trebuie remarcat că, având în vedere aceste constatări detaliate, guvernul francez nu putea declara pur și simplu că decizia este contradictorie fără să invoce alte argumente decât cele care au fost deja examinate de Comisie în considerentele deciziei atacate. În această privință, decizia este suficient de explicită și detaliată pentru a permite guvernului francez să cunoască și să aprecieze motivele Comisiei, iar Curții să verifice temeinicia deciziei. Rezultă că această obiecție privind motivarea deciziei trebuie să fie respinsă.

D - Cu privire la aplicarea articolului 92 din tratat

37 Guvernul francez consideră, în principal, că intervențiile financiare nu sunt ajutoare, că acestea nu afectează schimburile comerciale între statele membre și că nu denaturează sau nu amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi. În subsidiar, guvernul francez consideră că ajutoarele sunt compatibile cu piața comună în temeiul articolului 92 alineatul (3) literele (a) și (c) din tratat și că sunt conforme cu diferitele orientări și comunicări emise de Comisie în 1971, în 1977 și în 1984.

38 În sprijinul argumentului principal, guvernul francez afirmă, în primul rând, că aporturile de capital, împrumuturile cu dobândă preferențială și reducerile contribuțiilor sociale nu sunt ajutoare, deoarece acestea au fost acordate pentru CBSF în condițiile economiei de piață și deoarece au fost acordate împreună cu investiții private. Astfel, autoritățile franceze au decis să acorde ajutoarele financiare pentru CBSF împreună cu investitori privați, în baza unei analize a pieței și a unei evaluări a întreprinderii care au condus la o concluzie favorabilă rentabilității acesteia într-un termen rezonabil, prin intermediul unei restructurări. Această restructurare consta, în special, în eliminarea supracapacităților, reducerea de personal, conversia activităților nerentabile sau prea vulnerabile în activități rentabile, raționalizarea producției și îmbunătățirea productivității.

39 Pentru a stabili dacă măsurile respective prezintă caracterul unor ajutoare de stat, este indicat să se aplice criteriul, indicat în decizia Comisiei și necontestat de guvernul francez, care se bazează pe posibilitățile întreprinderii de a obține sumele în cauză pe piața de capital.

40 În cazul de față, din dosar rezultă că, pe de o parte, situația financiară a societății în 1981 era de așa natură încât nu permitea să se estimeze o rentabilitate acceptabilă a investițiilor într-un termen rezonabil și că, pe de altă parte, CBSF, având în vedere marja de autofinanțare insuficientă, nu a fost în măsură să reunească fondurile necesare pe piața de capital. În plus,

trebuie remarcat că primele investiții private, care sunt mult mai reduse decât aporturile publice, nu au fost efectuate decât după alocarea acestora din urmă. Prin urmare, aporturile de capital aprobate de Sopari pentru CBSF, după transferul IDI, constituie un ajutor de stat în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat.

41 Situația este identică în cazul împrumuturilor cu dobândă preferențială și al reducerilor contribuțiilor sociale, din moment ce acestea au permis, de asemenea, ca societatea CBSF să nu fie obligată să suporte costuri din resursele financiare proprii ale întreprinderii și au împiedicat astfel forțele existente pe piață să își producă efectele normale.

42 Guvernul francez susține, de asemenea, că ajutoarele financiare nu afectează fluxurile schimburilor comerciale și că nu denaturează sau nu amenință să denatureze concurența între statele membre. Astfel, cota de piață deținută de CBSF ar fi mai mică de 0,5 % din piața europeană a textilelor, aceasta din urmă reprezentând aproximativ 115 miliarde ECU, iar exporturile CBSF ar fi scăzut cu 33 %, deci nu au crescut, între 1982 și 1986; datele luate în considerare de Comisie ar include sectoare de activitate ale CBSF care nu au beneficiat de ajutoare publice; de asemenea, datele nu iau în considerare creșterea conjuncturală a activității liniare din anii 1983 și 1984.

43 Este necesar să se constate că decizia atacată include o analiză a tuturor acestor elemente. Într-adevăr, motivarea deciziei include o examinare a pieței textilelor și îmbrăcăminte din Franța. După ce a constatat că industria franceză reprezintă în aceste sectoare aproximativ 20 % din valoarea adăugată pe piața comună și participă foarte activ la comerțul intracomunitar, din moment ce aproximativ 40 % din producția totală este exportată în alte state membre, decizia precizează că CBSF este al treilea producător francez de textile și îmbrăcăminte, acest sector reprezentând 56 % din cifra sa de afaceri care, în 1986, se ridică la 4,7 miliarde de franci francezi. CBSF era al cincilea producător comunitar și participa la comerțul intracomunitar exportând 16 % din propria producție de textile în celelalte state membre și 9 % în țările terțe. Comisia constată în decizie că perioada relevantă pentru aprecierea compatibilității asistenței financiare cu piața comună este cea în care au fost acordate ajutoarele. În această perioadă, din iulie 1982 până la sfârșitul anului 1984, exporturile de textile în celelalte state membre au crescut cu 32 % și mai mult de jumătate din cifra de afaceri a CBSF a fost realizată în sectorul textilelor și îmbrăcăminte.

44 În plus, Comisia precizează, în motivele deciziei, că asistența financiară pentru redresarea finanțelor CBSF a redus costurile care i-ar fi revenit în mod normal în măsura în care asistența respectivă i-a conferit un avantaj în raport cu concurenții, care trebuie să fie considerați a fi afectați de aceasta. Prin reducerea prețurilor pe care CBSF trebuia să le plătească în mod normal pentru a-și asigura raționalizarea și modernizarea, ajutoarele în litigiu au afectat schimburile comerciale între statele membre și au denaturat sau au amenințat să denatureze concurența.

45 Este necesar să se constate că, în ansamblu, considerentele Comisiei pot să justifice concluzia la care a ajuns aceasta cu privire la ilegalitatea ajutorului. Prin urmare, obiecțiile referitoare la caracterul ajutorului și la incompatibilitatea acestuia cu piața comună, inclusiv cele referitoare la motivarea deciziei, trebuie să fie respinse.

46 Guvernul francez solicită Curții, în subsidiar, să examineze compatibilitatea ajutorului cu piața comună în temeiul articolului 92 alineatul (3) din tratat. Guvernul susține că redresarea CBSF este incontestabilă și că ajutoarele au facilitat dezvoltarea și reconversia activităților industriale ale acesteia în sensul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat.

47 De asemenea, guvernul consideră că ajutorul pentru CBSF a fost acordat în regiuni marcate de un grad de ocupare a forței de muncă extrem de scăzut în raport cu media comunitară, în sensul articolului 92 alineatul (3) litera (a) din tratat.

48 Guvernul francez consideră, în ultimul rând, că ajutoarele sunt conforme cu numeroasele condiții stabilite, pe de o parte, în orientările privind ajutoarele pentru industria textilă și de îmbrăcăminte adoptate de Comunitate și adresate tuturor statelor membre în 1971 și 1977 și, pe de altă parte, în cadrul regimului de ajutoare din Franța din 1984 pentru industria textilă și de îmbrăcăminte.

49 Argumentele reclamantei nu pot fi acceptate. Este necesar să se reamintească, în cadrul articolului 92 alineatul (3) din tratat, puterea discreționară extinsă a Comisiei, al cărei exercițiu implică aprecieri de ordin economic și social care trebuie făcute într-un context comunitar.

50 În acest context, Comisia a putut să considere, fără a depăși limitele competenței sale de apreciere, că ajutoarele acordate CBSF nu puteau beneficia de derogarea prevăzută la articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat în favoarea ajutoarelor destinate să favorizeze dezvoltarea anumitor activități sau anumitor regiuni economice, în cazul în care acestea nu schimbă condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun. În fapt, ajutoarele au redus costurile societății CBSF, reducând astfel competitivitatea altor producători din Comunitate, cu riscul de a-i constrânge să se retragă de pe piață chiar dacă până atunci avuseseră posibilitatea de a-și desfășura activitățile grație restructurării și îmbunătățirii productivității și a calității finanțate din resurse proprii.

51 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe aplicarea articolului 92 alineatul (3) litera (a) din tratat, trebuie reamintit că este obligația Comisiei să ia în considerare situația economică a regiunilor respective în raport cu situația întregii Comunități. Din statisticile prezentate de Comisie și de intervenient, care nu au fost contestate de guvernul francez, rezultă că regiunile în care se află locurile de producție ale CBSF, pentru care au fost acordate ajutoarele, nu sunt regiuni în care nivelul de trai este anormal de scăzut sau în care există un grad de ocupare a forței de muncă extrem de scăzut.

52 În sprijinul argumentului întemeiat pe orientările privind industria textilă adoptate de Comisie în 1971 și 1977, guvernul francez susține că intervențiile financiare au făcut posibilă restructurarea societății CBSF constând, în primul rând, în reducerea capacităților de producție și a personalului, în al doilea rând, în conversia activităților textile nerentabile sau vulnerabile în alte activități textile rentabile și, în cele din urmă, în creșterea productivității prin utilizarea unor tehnologii avansate. Prin urmare, intervențiile financiare contestate nu au menținut CBSF în activitate în mod artificial și nu pot, în consecință, să fie considerate ajutoare de salvare.

53 Comisia consideră, în acest sens, că CBSF nu a trecut printr-un restructurare fundamentală care să îi permită să își redreseze competitivitatea prin adaptarea dimensiunii și organizării proprii. Viabilitatea acesteia nu rezultă din investiții private, astfel încât intervențiile financiare contestate constituie ajutoare de salvare, care nu sunt prevăzute de orientările privind industria textilă.

54 În acest sens, trebuie constatat că în decizie Comisia evidențiază în mod întemeiat, pe de o parte, o reducere generală a producției comunitare în sectorul industriei textile și de îmbrăcăminte, sub presiunea concurenței țărilor terțe, și, pe de altă parte, o reducere de 40 %, între 1975 și 1985, a forței de muncă angajate în sector. Astfel, reducerile costurilor CBSF

sunt determinate, parțial, de evoluția generală a pieței într-un sector în care cererea a scăzut în proporție considerabilă. Pe de o parte, CBSF, în loc de restructurare, s-a limitat la casarea echipamentelor vechi datând de dinainte de Primul Război Mondial și la modernizarea tardivă, prin investiții de înaltă tehnologie, a instalațiilor de producție în scopul de a le menține în activitate, fără a le aduce schimbări reale de natură să restabilească o competitivitate pierdută cu ani în urmă. Intervențiile financiare contestate au avut ca obiectiv prelungirea artificială a activității societății CBSF în timp ce aceasta se afla în stare de faliment. În viitorul apropiat, nu se poate estima că această întreprindere va funcționa pe o bază viabilă fără ajutoare noi, având în vedere supracapacitățile existente în sectorul menționat.

55 În plus, se știe că intervențiile financiare nu au condus CBSF, pe termen scurt, la un nivel de competitivitate suficient pentru a-i permite să reușească pe piața internațională a textilelor.

56 Ajutoarele acordate societății CBSF încalcă, de asemenea, câteva condiții care reglementau aplicarea, în 1984, a regimului de ajutoare din Franța pentru industria textilă și de îmbrăcăminte sub forma unei reduceri a contribuțiilor sociale. Astfel, referitor la condiția conform căreia ajutoarele puteau fi acordate numai după încheierea investițiilor și numai în cazul în care întreprinderea era în măsură să finanțeze din resurse proprii cel puțin 50 % din costul investițiilor, este suficient să se precizeze că din informațiile necontestate de la dosar rezultă că, până în 1986, ajutoarele acordate au depășit investițiile efectuate de CBSF în sectorul textilelor.

57 Luând în considerare informațiile menționate în decizie cu privire la situația industriei textile și de îmbrăcăminte în Comunitate și în Franța, cu privire la comerțul intracomunitar și la pretinsa restructurare a CBSF, trebuie să se concluzioneze că, într-adevăr, Comisia nu a depășit limitele puterii sale de apreciere atunci când a considerat că ajutoarele nu puteau beneficia de derogările prevăzute la articolul 92 alineatul (3) din tratat.

58 Din aceste considerente rezultă că motivul întemeiat pe aplicarea articolului 92 din tratat trebuie respins.

E - Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului general al proporționalității

59 Potrivit guvernului francez, că decizia atacată încalcă principiul general al proporționalității, pe de o parte, din cauză că nu ia în considerare nici costurile restructurării suportate de CBSF, nici faptul că, în absența redresării, CBSF ar fi fost lichidată cu consecințe importante pentru creditorii și comunitate și, pe de altă parte, din cauză că recuperarea solicitată este disproporțională în raport cu efectele asupra concurenței.

60 Acest motiv trebuie respins. Astfel, după cum a demonstrat Comisia în decizie, nu se poate considera că ajutoarele acordate nu pot fi considerate constitutive ale unei restructurări veritabile a societății CBSF. Această întreprindere s-a limitat la modernizarea instalațiilor de producție fără a aduce vreo modificare fundamentală, înlocuind mașinile complet depășite și adaptând tehnicile și procesele de producție la o evoluție tehnologică survenită în anii anteriori în restul industriei textile comunitare. Având în vedere informațiile din decizie cu privire la reducerile de personal și de capacitate, Comisia a putut să considere că ajutoarele nu constituie investiții de restructurare și a putut să nu ia în considerare în decizie costul restructurării pretinse.

61 Astfel cum a precizat Comisia în decizie, din 27 de unități de producție și 4 730 de persoane transferate unor societăți independente, 13 unități însumând un efectiv de 3 153 de

persoane, și anume 66,66 % din numărul total de angajați transferați, au fost închise, iar producția de textile a fost sistată definitiv. Comisia a considerat că ajutorul acordat pentru facilitarea celor 13 transferuri a fost anulat. În consecință, solicitând numai recuperarea a aproximativ 33 % din totalitatea ajutoarelor, Comisia a respectat principiul proporționalității.

62 Rezultă că acest ultim motiv trebuie, de asemenea, respins.

63 Întrucât nici unul dintre motivele formulate de guvernul francez nu poate fi reținut, se impune respingerea acțiunii în ansamblu.

Cu privire la cheltuielile de judecată

64 În conformitate cu articolul 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Republica Franceză a căzut pretenții, aceasta trebuie obligată la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a cheltuielilor intervenientului.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea;

2) Obligă Republica Franceză la plata cheltuielilor de judecată.

Due	Kakouris	Schockweiler	
Koopmans	Mancini	Grévisse	Díez de Velasco

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 14 februarie 1990.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due